

Overordna plan for flyktingtenesta i Ørskog kommune i perioden 2017 – 2019

Vedteken av Ørskog kommunestyre 09.03.2017

Omhandlar arbeidet med busetjing og integrering av flyktningar

Planen er vedteken i Ørskog kommunestyre 09 - 03 – 2017 sak 32/17 med følgjande ordlyd:

Ørskog kommunestyre vedtek «Overordna plan for busetjing og integrering av flyktningar i Ørskog i perioden 2017 – 2019

Ørskog kommunestyre vedtek å busetje minimum åtte flyktningar kvart av åra 2017 – 2019. Familiegjenforeining kjem i tillegg.

Innholdsliste

1.Samandrag	s. 3
2. Innleiing	s. 3
3. Omgrepsavklaringar	s. 4
4. Innvandrarar i Ørskog	s. 5
5. Plan for flyktingarbeidet	s. 5
6. Organisering	s. 6
6.1. Barnehage.....	s. 6
6.2. Grunnskule	s. 7
6.3. Vaksenopplæring	s. 7
6.4. Frivilligsentralen, frivillige lag og organisasjonar	s. 7
6.5. Helseavdelinga	s. 7
6.6. NAV	s. 8
6.7. Flyktingtenesta	s. 8
6.8. Kommunale bustader	s. 9
7. Meir om dei ulike kommunale tenesteeiningane sitt arbeid	s. 9
7.1. Barnehagetilbod	s. 9
7. 2. Grunnskuleopplæring	s. 10
7.3. Vaksenopplæring	s. 12
7.4. Grunnskuleopplæring for vaksne	s. 13
7.5. Introduksjonsprogrammet	s. 15
7.6. Språkpraksis	s. 17
7.7. Arbeidspraksis	s. 18
7.8. Kultur og fritid	s. 19
7.9. Helseavdelinga	s. 20
7.10. Flyktingtenesta	s. 23
7.11. Bustad og busetjing	s. 24
7.12. Økonomiske rammer	s. 26
7.13. Langsiktige mål for fireårsperioden	s. 27

1. Samandrag

Ørskog kommune starta busetjing av flyktningar i slutten av 2013. I perioden 2015 – 2016 var flyktningtenesta organisert som eit interkommunalt samarbeid mellom Skodje og Ørskog, med Ørskog som vertskommune. Dette samarbeidet vart avslutta frå 1/1 -2017.

Flyktningtenesta er samansett av mange ulike tenestetilbod og koordinering av desse krev mykje av dei tilsette på flyktningkontoret. Når det gjeld arbeidet med å integrere flyktningane i lokalsamfunnet, er dei fleste kommunale einingane viktige bidragsytarar. Erfaring så langt viser at det er særst viktig med rutinar som sikrar samarbeidet og informasjonsflyten mellom dei ulike aktørane.

Kommunen bør prioritere å bruke ressursar i ei tidleg fase av introduksjonsordninga for på den måten å prøve å unngå dyrare løysingar i etterkant. Til dømes vil god opplæring i språk gjere at det vert enklare å ta utdanning eller kome seg i arbeid, - og god kunnskap om å bu i norske husvære vil kunne hindre kostbar reovering i ettertid.

I Ørskog har ein til no satsa på sentrumsnær busetjing av flyktningane, - først og fremst utifrå kva som har vore ledig av bustadar, men også utifrå eit praktisk spørsmål i høve kommunikasjon og tilgjenge til buss, barnehage, skule og vaksenopplæring. Også i framtida må nok kommunen av praktiske omsyn tilby flyktningane sentrumsnære husvære så lenge dei er med i introduksjonsprogrammet. Men når flyktningane skal flytte til eigne leigde eller eigde bustadar, bør ein legge til rette for ei meir desentralisert busetjing. Det vil føre til betre integrering i nærmiljøet dersom ikkje alle flyktningane er busette i same område.

2. Innleiing

Ørskog kommune har framleis avgrensa erfaring når det gjeld busetjing av flyktningar. I perioden november 2013 – desember 2016 har det vore busett til saman 40 flyktningar. I tillegg har det vore fleire familiegjenforeiningar. Dei busette flyktningane kjem frå Somalia, Sudan og Eritrea. Pr 01.01.2017 bur det 32 personar som har kome som flyktningar til Ørskog i løpet av dei tre siste åra.

Busetjing av flyktningar skjer i samarbeid med Integrerings og mangfaldsdirektoratet (IMDi) som årleg oppmodar kommunane om å busetje flyktningar. Oppmodinga har vorte handsama årleg i kommunestyret, og i juni 2016 vedtok ein i Ørskog å busetje minimum åtte flyktningar i 2016 og 2017, - med familiegjenforeining i tillegg.

Når samarbeidet med Skodje kommune no er avslutta, treng ein å lage ny plan for arbeidet med busetjing av flyktningar i Ørskog. Planen tek utgangspunkt i den felles planen ein har hatt så langt. Og før arbeidet med ny plan starta, bad ein om innspel frå flyktningtenesta, barnehage, skule, helseavdelinga, vaksenopplæringa, teknisk eining, frivilligsentralen og PPT. Utkastet til planen har så vore på intern høyring før politisk handsaming.

Målet er at ein gjennom planen skal sikre:

- Raskare busetjing
- God kvalitet i kvalifiseringsarbeidet
- Berekraftig lokalsamfunnsutvikling
- Effektiv ressursutnytting og verkemiddelbruk
- Kunnskapsutvikling og god informasjonsflyt

3. Omgrepsavklaringar

Flyktning er den som ifølgje Utlendingsdirektoratet sitt flyktningregister har flyktningstatus og har fått opphaldsløyve i Norge. I hovudsak vert flyktningar busette via asylmottak eller ved direktebusetting frå flyktningleirar, - også kalla overføringsflyktningar.

Familiegjenforeining: Personar som bur i Norge, kan søke om å få familiegjenforeining for personar i utlandet som dei er, eller skal verte i familie med. Den som får opphaldsløyve frå UDI med heimel i vilkåra for familiegjenforeining, kan mellom anna ha krav på deltaking i introduksjonsprogrammet.

Einslege, mindreårige flyktningar. Med einslege mindreårige asylsøkarar meiner ein barn og unge under 18 år som kjem til landet utan foreldre eller andre med foreldreansvar. Med einslege mindreårige flyktningar meiner ein einslege mindreårige som er innvilga opphaldsløyve og skal busettast i ein kommune.

Overføringsflyktningar (FN flyktningar) kjem til Norge direkte frå flyktningleir.

Asylsøklarar er menneske frå andre land som søker om vern i Norge gjennom asylinstituttet. Asylsøklarar vert busette i mottak medan dei ventar på å få søknaden sin handsama. Dersom dei vert innvilga vern, vil dei få busetjing i ein norsk kommune. Dersom dei ikkje får innvilga vern, vil dei verte sende ut av landet.

Innvandrar er ein person som flyttar til eit anna land med sikte på varig opphald. I statistiske samanhengar i Norge er ein innvandrar ein person som bur fast her i landet og som har to utanlandskfødde foreldre. Dette kan være personar som har innvandra til Norge, og personer som er fødde i Norge med to foreldre som er fødde i utlandet.

UDI er Utlendingsdirektoratet

IMDi er Integrerings- og mangfaldsdirektoratet

Introduksjonsprogrammet skal gjere nykomne innvandrarar i stand til å delta i arbeids- og samfunnslivet, og hjelpe dei til å verte økonomisk sjølvstendige. Introduksjonsprogrammet skal som eit minimum innehalde opplæring i norsk og samfunnskunnskap, og tiltak som førebur innvandrarane til vidare utdanning eller arbeid. Det er kommunane som har ansvar

for å gjennomføre programmet. Om ein har rett og plikt til introduksjonsprogram, er avhengig av kva for opphaldsløyve den einskilde har. Integrerings- og mangfaldsdirektoratet har rettleiings- og oppfølgingsansvar overfor kommunane i høve arbeid med introduksjonsprogrammet.

Kvalifiseringsarbeid er kommunane sitt arbeid med introduksjonsprogrammet.

Fri arbeidsmarknad: I tråd med EØS-avtalen er det ein fri arbeidsmarknad innan EØS området, og EØS borgarar kan busette seg i et anna EØS land føreset at dei har arbeid i det nye landet. Andre, busette utanfor EØS området, - kan kome til Norge som arbeidsinnvandrarar, men desse må få godkjenning av norske myndigheiter for å busette seg her. Slik godkjenning bygger på at bedrifter i Norge har arbeidskraftbehov som kan dekkast av slik innvandring, som også i hovudsak skjer som følge av søknader frå norske bedrifter.

4. Innvandrarar i Ørskog

Flyktningane utgjør ei lita gruppe i Ørskogsamfunnet. Samla sett er alle innvandrarar til kommunen ein viktig tilvekst kulturelt og dei er viktige i høve det å gå inn som ein del av arbeidsmarknaden. Innvandrarane kan såleis verte ein ressurs for samfunnet, og det er viktig å sikre at kommunen driv eit integreringsarbeid som er effektivt og som gir flyktningane godt grunnlag for å velje Ørskog som bustad når introduksjonsprogrammet er ferdig.

5. Plan for flyktningararbeidet

I den vidare handsaminga vil fokuset vere på flyktningar som vert busette i Ørskog.

Kvart år får kommunane eit busetjingsoppdrag frå IMDi. Denne oppmodinga viser kor mange flyktningar IMDi ønskjer at kommunane tek imot og den gir også føringar for integreringspolitikken. Dette må igjen danne grunnlaget for Ørskog sin strategi i høve busetjing av flyktningar.

For IMDi er det viktig at kommunane har eit tilpassa og variert tenestetilbod, som omfattar opplæring i norsk, samfunnskunnskap og eit godt fungerande introduksjonsprogram. Det er viktig og nødvendig at flyktningane kan kome i arbeid eller vidare utdanning og kvalifisering.

Busetjingsarbeidet er ei kommunal oppgåve og må inn i faste og planlagde former, basert på fleirårige vedtak og plantal. For den kommunale tilrettelegginga er slik planlegging viktig fordi ein då kan legge arbeidet systematisk opp og utvikle kompetanse i integreringsarbeidet. Ved å planlegge langsiktig skal det vere mogleg å sikre at barnehageplass, SFO-plass og andre kommunale tenester er på plass slik at dei vaksne kan starte på skule/norskopplæring.

IMDi er også opptekne av at busetjing av flyktningar ikkje berre er ei humanitær oppgåve. For dersom ein lukkast med kvalifiserings og integreringsarbeidet, kan flyktningar oftast vere ein ressurs som med sin arbeidskraft og kompetanse kan kome heile samfunnet til gode.

IMDi ser at tilgang på høvelege bustader er ei kontinuerleg utfordring for kommunane. Vedtak om busetjing må derfor knytast opp mot bustadplanlegging og bruk av relevante tilskots- og låneordningar. Husbanken er ein viktig samarbeidspartnar for å finne gode bustadløyisingar for flyktningane.

Kommunen bør ha som målsetjing å innarbeide prosedyrar der målsetjingar i høve leigde eller eigde bustadar går inn som ein del av den individuelle planen for kvar flyktning. Det vil vere svært viktig å få til samordning og samarbeid mellom de ulike tenesteområda, og det er viktig å tydeliggjere ansvarsdeling i busetjingsaker. Ei slik samordning vil sikre kvalitet i oppfølginga.

Kommunen har som målsetjing å ha nok kommunale bustader for å leige ut til flyktningane i perioden dei er med i introduksjonsprogrammet. Når denne perioden er over, skal flyktningane flytte til eigen eigd eller leigd bustad.

6. Organisering

I dag vert arbeidet med busetjing og integrering av flyktningar koordinert av dei to tilsette i flyktningtenesta i Ørskog. Men direkte tenesteytarar er først og fremst einingane innan barnehage, skule, kultur, frivilligsentral, helseavdelinga og NAV. Det ein har erfart så langt, er at arbeidet lett vert fragmentert dersom ein ikkje har kontinuerleg fokus på samarbeid. Når ein no har fått på plass ei deltidsstilling som miljøarbeidar har ein fått betre kapasitet til å hjelpe og rettleie flyktningane i høve det å bu i norske hus, samt å introdusere barn og vaksne for deltaking i frivillige lag og organisasjonar.

I det følgjande gir planen ein kort omtale av tenestene.

6.1. Barnehage

Foreldra søker om barnehageplass og prioriterer i søknaden mellom barnehagane. Plass vert tildelt avhengig av kvar det er ledig plass, men ein prøver å fordele framandspråklege barn på begge barnehagane.

Det er vanskeleg å anslå ressursbruk i barnehagane. Dette er avhengig av fleire ulike faktorar, eksempelvis

- Ressursar i høve ekstra foreldrerettleing
- Ressursar til språkgrupper (blanding av minoritetsbakgrunn og norske)

6.2. Grunnskule

Korleis den einskilde kommune organiserer undervisninga av framandspråklege elevar varierer. Skuleåret 15/16 valde Ørskog kommune å organisere mykje av opplæringa for nykomne minoritetsspråklege elevar i ei introduksjonsgruppe. På denne måten klarte ein å legge til rette for ei opplæring som var tilpassa den einskilde eleven sine føresetnader ved. I perioden med undervisning i midlertidige lokale, får ein ikkje til denne organiseringa, men frå hausten 2018, vil ein igjen organisere undervisninga på denne måten.

Kor stor stillingsressurs som er knytt til undervisning av flyktningbarna vil naturleg nok variere over tid, avhengig av tal og alder på flyktningbarna i grunnskulen i kommunen.

6.3 Vaksenopplæring

Ørskog skule skal i perioden 2016 – 2018 framleis ha ansvaret for vaksenopplæringa for innvandrarakar i Skodje og Ørskog med fleire ulike oppgåver innan vaksenopplæringsfeltet.

Vaksenopplæringa har følgjande hovudansvarsområder i høve framandspråklege:

- Ansvar for opplæring i norsk og samfunnskunnskap for personar som er busette i Skodje og Ørskog.
- Oppdragsundervisning for arbeidsinnvandrarakar som har behov for norskopplæring
- Grunnskuleopplæring av vaksne vert i dag kjøpt frå Vestnes eller Ålesund kommune.

Talet på framandspråklege deltakarakar har dei siste 2 åra auka frå 11 til 37, noko som krev både meir areal og fleire tilsette.

6.4. Frivilligsentralen, frivillige lag og organisasjonar

Det er eit viktig mål at flyktningane skal gå inn i dei mange laga og organisasjonane som gir fritidstilbod til innbyggjarane. Dette er ein viktig del av integreringsarbeidet, og det er viktig at dei frivillige laga og organisasjonane får presentert kva dei kan tilby.

6.5. Helseavdelinga

Helseavdelinga sitt hovudansvar er

1. Helsekartlegging av alle flyktningar og familiegjenforeinte som kjem til kommunen
2. Å gje nødvendig helsehjelp til personar med fysisk eller psykisk sjukdom.
3. Tuberkulosekontroll av flyktningar og innvandrarar.
4. Smittevern.
5. Helsefremjande og førebyggjande arbeid

Punkt 1, 2 og 5 er i utgangspunktet eit tilbod til alle, medan punkt 3 og 4 er lovkrav.

Helsesøster har ressursar avsett til arbeid med flyktningar. Dette er midlar overført frå integreringstilskotet

Offentleg lege bruker kommunal tid til arbeid med flyktningar. I tillegg kjem konsultasjonar den enkelte flyktning har hos fastlege.

Kommunen har god jordmorteneste. Erfaring viser at oppfølging av gravide flyktningar er ekstra ressurskrevjande.

Psykiatrisk sjukepleiar har eit lågterskel samtaletilbod til kommunen sine innbyggjarar. Frå 01.08.15 vart det tilsett kommunepsykolog i Helseavdelinga.

6.6. NAV

NAV handsamer krav om statlege støtteordningar og tiltak etter lov om sosiale tenester i NAV og Folketrygdlova. NAV Storfjorden har også ansvar overfor introduksjonsordninga og flyktningtenesta, og handsamer krav etter lov om sosiale tenester. Ein særskild samarbeidsavtale er utarbeidd og regulerer desse ytingane.

6.7. Flyktningtenesta

Flyktningtenesta er kommunen sitt mottaksapparat for flyktningar som kjem til Ørskog. Tenesta gir rettleiing, informasjon, skaper aktivitet, praktisk bistand og hjelper til med å skaffe bustader. Tenesta har kommunikasjon med IMDi og med dei ulike tenestemråda i kommunen, og sikrar mellom anna at flyktningane kjem inn i systema for opplæring og språkpraksis.

Flyktningtenesta koordinerer tiltak som gjer til at flyktningane kan tileigne seg norskkunnskapar som er avgjerande for at dei kan integrerast i samfunnet. Dette arbeidet skjer i regi av vaksenopplæringa, næringslivet og kommunane i høve arbeidspraksis.

Per 1/1-2017 er det 17 deltakarar knytt til introduksjonsprogrammet i Ørskog kommune og ein nyttar 1,6 årsverk til koordinering av introduksjonsprogrammet.

6.8. Kommunale bustader

Teknisk avdeling er ansvarleg for oppfølging av dei kommunale bustadane. Desse vert tildelt utifrå behova til flyktingen/flyktingfamilien sett opp mot kva som er ledig. Oppfølgjin i høve korleis det er å bu i norske husvære er det flyktingtenesta som har ansvaret for.

7. Meir om dei ulike kommunale tenesteeiningane sitt arbeid:

7.1. Barnehagetilbod

Flyktingfamiliane kan nytte seg av det etablerte tilbodet som delvis vert gjeve av kommunane og delvis av private tilbydarar.

Foreldra søker om barnehageplass med prioritet mellom barnehagane, og vert tildelt plass på linje med andre innbyggjarar. Plassane vert tildelte avhengig av kvar det er ledig kapasitet, men ein prøver å fordele barna på begge barnehagane.

Ein legg vekt på at nye flyktingar raskt kan få eit barnehagetilbod, ettersom det er eit viktig element i inkluderingsarbeidet. Foreldra si språkopplæring kan starte raskare dersom flyktingbarna får barnehagetilbod, og det er særleg viktig at kvinnene kan delta i introduksjonsprogrammet. Også for å sikre barna si integrering og språkutvikling, må flyktingbarn sikrast barnehageplass kort tid etter busetjing i kommunen.

Barnehagen er ein av dei viktigaste arenaene for sosialisering og integrering av førskulebarn, særleg med tanke på utfordringane i samband med skulestart. Ein skal vere merksam på at nokre foreldre kan vere skeptiske til barnehagar, og derfor ikkje ønskjer å nytte dette tilbodet. Derfor må foreldre så snart som råd etter busetjing få kunnskap om at barnehagar er viktig for å sikre barnet si integrering og språkutvikling.

Barnehagen skal verne om barna sin identitet. Innleving og forståing for eigen og andre sin kultur, er viktig både for norske barn og for barn med anna kulturell og språkleg bakgrunn. I tillegg til å vere ein viktig arena for barna si språkutvikling, er barnehagen ein viktig arena som kontaktskapar for barnet så vel som foreldra overfor norske familiar.

Barn frå språklege minoritetar gjer det nødvendig å styrke språkopplæringa i barnehagane. Barnehagen må ha ein plan som omhandlar korleis dei tek imot fleispråklege barn, og barnehagepersonale må ha tilfredsstillande kompetanse om korleis dei best kan støtte opp om barna si språkutvikling. På nokre område må også foreldrerettlegg styrkast. Ein bør vurdere om barnehagane skal få styrka ressursane i den første perioden etter at dei har tatt imot eit nyleg busett flyktingbarn.

Barnehagepersonalet treng tilstrekkeleg informasjon før nye flyktningbarn startar i barnehagen. Dette kan vere informasjon om kven som har søkt inn barnet, familierelasjonar, språk, nødvendige helseopplysningar/vaksinasjon, kulturbakgrunn med meir. Informasjonen er nødvendig for å kunne tilpasse opplegget til barnet så tidleg som råd.

Særlege utfordringar

- Barnehagepersonalet treng informasjon om barnet før det startar i barnehagen

Mål for perioden 2017-2019

- Flyktningbarn skal få tilbod om barnehageplass gjennom året, og kommunen bør kunne løyse dette utan å ha plassar ståande ledige.
- Flyktningbarna bør starte i barnehage så snart som råd etter busetjing og kartlegging.
- Styrke personalet sin kompetanse slik at flyktningbarna den første tida i kommunen blir møtt av personale med kompetanse på arbeid med minoritetsspråklige barn.
- Vere med å utarbeide ei felles rutine for flyktningtenesta, helseavdelinga, barnehagen og skulen sitt arbeid med flyktningbarn som vert busette.
- Vere med å utarbeide ein infofolder om helsetilbod/barnehage og grunnskuleopplæring til foreldre som vert busette i kommunen.
- Vere med å utarbeide ein infofolder om helsetilbod/barnehage og grunnskuleopplæring til foreldre som vert busette i kommunen.

7. 2. Grunnskuleopplæring

Opplæringslova gir i § 2-1 alle barn som er busette i Norge rett og plikt til grunnskuleopplæring i samsvar med lova og tilhøyrande forskrifter. Plikta kan ivaretakast gjennom offentleg grunnskuleopplæring eller gjennom anna, tilsvarende opplæring.

Retten til grunnskuleopplæring gjeld når det er sannsynleg at barnet skal vere i Noreg i meir enn tre månader. Plikta til grunnskuleopplæring byrjar når opphaldet har vart i tre månader. Departementet kan i særlege tilfelle fritta elevar frå denne plikta.

All erfaring tilseier at eit godt utvikla språk er det aller viktigaste for ei vellukka integrering, og derfor er det viktig å sette i verk tiltak så tidleg som råd i skuleløpet. For foreldra er skulen også ein viktig arena for samhandling med andre og ei kjelde til informasjon om norsk samfunnsliv.

Det er mogleg å la ein elev byrje på eit årstrinn lågare enn alderen tilseier. Kommunane kan også gje eleven eit ekstra år i grunnskulen etter samtykke og søknad frå føresette.

Mål for perioden 2017-2019

- Utarbeide ei felles rutine for flyktingtenesta, helseavdelinga, barnehagen og skulen sitt arbeid med flyktingbarn som vert busette.
- Innføre faste møte mellom den einskilde flyktingfamilie, flyktingtenesta og barnehage/skule kvar haust. Desse skal vere med tolk.
- Utarbeide ein infofolder om helsetilbod/barnehage og grunnskuleopplæring til foreldre som vert busette i kommunen

Særskilt om språkopplæring i grunnskulen

Lova slår fast at kommunen skal tilby opplæring til alle barn dersom det er sannsynleg at barnet skal opphalde seg i Norge i meir enn 3 månader. Barn som har budd i Norge i 3 månader eller meir har plikt til opplæring.

Når nykomne og andre minoritetsspråklege/fleirspråklege elevar med svært avgrensa kompetanse i norsk flyttar til kommunen, er særskilt norskopplæring det første tiltaket som skal setjast inn. I tillegg kan mange av elevane trenge tospråkleg fagopplæring og/eller morsmålsopplæring i ei overgangsperiode. Dette for så raskt som råd å kunne tileigne seg norsk som eit kommunikasjonsverktøy. I praksis er dette oftast vanskeleg å få til på grunn av mangel på kompetente morsmålslærarar og tospråklige lærarar.

Eleven sine rettar skal sikrast gjennom einskildvedtak

For å avgjere om ein elev har rett til særskilt språkopplæring etter § 2-8, må skulen ved oppstart og undervegs kartlegge eleven sin kompetanse i norsk og gjere ei vurdering av kva slags språkopplæring eleven vil ha best nytte av for å tileigne seg norsk så snart som råd. Korkje Opplæringslova eller Forvaltningslova krev at det ligg føre søknad om særskilt språkopplæring, men føresette skal ha høve til å uttale seg før ein fattar vedtak. Det er inga plikt til å ta i mot særskilt språkopplæring.

Læreplanar

Skulen avgjer på grunnlag av gjennomført kartlegging og faglege vurderingar, kva for læreplan som skal følgjast; Læreplanen i grunnleggande norsk for språklege minoritetar eller den ordinære planen i norsk med nødvendige tilpassingar.

7.3. Vaksenopplæring

§17 i Lov om Introduksjonsordninga, regulerer innvandraras sin rett og plikt til deltaking i opplæring i norsk og samfunnskunnskap for vaksne

- Rett til opplæring betyr at opplæringa er gratis.
- Plikt til å gjennomføre norskopplæring inneber at ein må ta 600 timar (550 timar norsk og 50 timar samfunnskunnskap) for å få permanent opphaldsløyve.

Dette gjeld for utlendingar mellom 16 og 55 år som har fått

- a) opphaldsløyve etter utlendingslova som dannar grunnlag for permanent opphaldsløyve, eller
- b) kollektivt vern i massefluktsituasjon etter utlendingslova § 34.

Utlending mellom 55 og 67 år med opphaldsgrunnlag som nemnt i bokstav a eller b har rett, men ikkje plikt, til å delta i opplæring som nemnt i første ledd.

Rett til deltaking etter første og andre ledd gjeld ikkje for utlending med opphaldsløyve etter utlendingslova §§ 23 og 25 og deira familiemedlemmer med løyve etter utlendingslova kapittel 6. Utlending mellom 16 og 55år med løyve som nemnt i første punktum som dannar grunnlag for permanent opphaldsløyve, har plikt til deltaking i opplæring i norsk og samfunnskunnskap i til saman 300 timer, jf. § 18 første ledd andre punktum.

Opplæringa skal medverke til at flyktningar får gode kunnskapar i norsk språk og samfunnsliv, slik at dei kan skaffe seg jobb og oppnå deltaking, integrering og likestilling i det norske samfunnet.

Ei grundig innføring for flyktningane i høve kva for verdiar det norske samfunnet bygger på og korleis samfunnet er organisert, er ein sentral del av opplæringa. Mangel på sosial integrasjon i det norske samfunnet vil gje grunnlag for isolasjon og vantrivsel for den einskilde flyktning. Eit kurs på 50 timar om det norske samfunnet, er obligatorisk og kan no gjennomførast via internett med førelesingar på fleire språk slik at alle forstår.

Alle vaksne flyktningar skal starte på norskopplæring kort tid etter busetjing. Kommunane har plikt til å sette i verk norskopplæringa seinast 3 månader etter søknad.

Ørskog vaksenopplæring har ansvar for alle flyktningar i Skodje og Ørskog når det gjeld opplæring i norsk og samfunnskunnskap og det er dei som står for kartlegging og tilrettelegging av opplæringa.

Alle som deltar i norskopplæringa får ein individuell opplæringsplan som skisserer mål og tiltak for norskopplæringa og langsiktige integreringsmål.

- Flyktningar mellom 18 -55 år med behov for grunnleggande kvalifisering skal gjennomføre Introduksjonsprogrammet. Eldre flyktningar får individuelt tilpassa tilbod.
- Flyktningane får språkpraksisplass i kommunale einingar eller private bedrifter.
- Flyktningane sin kompetanse i norsk språk vert testa og kartlagt undervegs og ved avslutning av Introduksjonsprogrammet.
- Flyktningar som etter avslutta Introduksjonsprogram ikkje har oppnådd eit tilfredsstillande kunnskapsnivå i norsk skal følgjast opp med tilbod om behovsprøvd norskopplæring inntil 3000 timer.

Nokre av flyktningane som kjem manglar heilt eller delvis grunnskuleopplæring, og nokre er analfabatar. I arbeidet med desse flyktningane må opplæringa ha alfabetisering som mål, slik at desse kan gjere seg nytte av opplæringa i introduksjonsprogrammet.

Føljande grupper har ikkje rett til gratis opplæring, men har plikt til å gjennomføre 300 timer opplæring i norsk og samfunnskunnskap:

- Arbeidsinnvandraran utanfor EØS/EFTA-området
- Personer som kjem til landet på grunnlag av familiegjening med arbeidsinnvandraran utanfor EØS/EFTA-området

Vaksenopplæringa på Sjøholt organiserer undervisning for grupper som ikkje har rett til gratis opplæring, mot betaling og i den grad dei har ledig kapasitet.

Deltakarane som er omfatta av rett og plikt til å delta i opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter introduksjonslova, har plikt til å gå opp til avsluttande prøver i norsk og samfunnskunnskap. Prøva i samfunnskunnskap skal no gjennomførast på norsk. Vaksenopplæringa har også ansvar for å arrangere "Test i norsk - høgare nivå" (også kalla "Bergenstesten"), men må i dag kjøpe denne tenesten frå Vestnes eller Ålesund.

7.4. Grunnskuleopplæring for vaksne

Grunnskuleopplæring etter § 4-A-1 Rett til grunnskuleopplæring for vaksne

"Dei som er over opplæringspliktig alder, og som treng grunnskuleopplæring, har rett til slik opplæring, så langt dei ikkje har rett til vidaregåande opplæring etter § 3-1.

Retten til opplæring omfattar til vanleg dei faga ein treng for å få vitnemål for fullført grunnskuleopplæring for vaksne. Opplæringa skal tilpassast behovet til den einkilde.

Opplæringa og undervisningsmaterialet er gratis."

Meistring av grunnleggande ferdigheiter på grunnskolen sitt område vil være ein viktig føresetnad for heile framandspråkgruppa med tanke på vidare utdanning/jobb/samfunnsliv .

Mange har behov for opplæring i grunnleggande ferdigheiter før dei kan følgje eit eksamensretta løp. Dette er tilbod som må leggest til rette ut frå dei føresetnadane deltakarane har, og det vil for mange vere snakk om ein lang tidshorisont før dei har nødvendig kompetanse på grunnskoleområdet.

I dag kjøper ein tenester frå Vestnes og Ålesund på dette området.

Grunnskuleopplæring etter § 4A-2 Spesialundervisning på grunnskulen sitt område

”Vaksne som ikkje har eller ikkje kan få tilfredstillande utbytte av det ordinære opplæringstilbodet for vaksne, har rett til spesialundervisning.

Vaksne som har særlege behov for opplæring for å kunne utvikle eller halde ved like grunnleggjande dugleik, har rett til slik opplæring.”

Ei sannsynleg utvikling framover vil vere at fleire av dei framandspråklege vil søke spesialundervisning etter kvart som det vert avdekt ulike lærevanskar i denne gruppa. Utfordringane her er å ha nødvendig kartleggingsreiskap/kompetanse for å kunne avdekke spesielle behov. Dette er utfordringar som det også vert jobba med nasjonalt.

Utfordringar

- Mange av dei vaksne flyktningane har mangelfull skulegang frå heimlandet. Dette medfører at denne gruppa kan ha behov for 4-6 år skuletilbod med norsk/samfunnskunnskap og eventuelt grunnskule.
- Vaksne analfabetar vil trenge eit omfattande skuletilbod for å lære å lese og skrive på norsk. Dette vil krevje ekstra ressursar.

Mål for perioden 2017 - 2019

- Kommunen skal sikre Opplæringslova sine krav til innhald og gjennomføring av grunnskuleopplæring for elevar med flyktningbakgrunn på ein måte som fremmar god språkopplæring og god integrering.
- Målet med særskilt språkopplæring er at eleven så raskt som råd tileignar seg ferdigheiter i norsk. Når eleven har tilstrekkelege kunnskapar i norsk til å kunne følgje den ordinære opplæringa, opphøyrer rettane etter § 2-8.
- Kommunen skal heve skulane sin kompetanse knytt til arbeid med framandspråklege barn.

- Kommunen skal betre informasjonen til nykomne flyktningfamiliar gjennom informasjonsbrosjyrar om skuleverket i Norge. Den skal utarbeidast på fleire språk.
- Kommunane skal arbeide for at tilsette får auka kompetanse og medvit om tverrkulturell kommunikasjon. IMDi kan i denne samanheng medverke med formidling av kompetanse og nettverk.
- Opplæringa i norsk og samfunnskunnskap skal gje innvandraren høve til likestilling, deltaking og integrering i det norske samfunnet.
- Målet for opplæringa er å medverke at menneske i vaksen alder får kunnskap, innsikt og ferdigheiter som fremmar den einskilde si verdiorientering og personlege utvikling. Opplæringa skal også styrke grunnlaget for sjølvstendig innsats og samarbeid med andre i yrke og samfunnsliv.
- Opplæringa skal gje innvandraren høve til å bruke tidlegare opparbeidd kompetanse.
- Gjennom grunnskoleopplæring for vaksne skal vi sikre at flyktningar over 16 år, som manglar grunnskule frå heimlandet, får tilbod om opplæring i faga norsk, matematikk, engelsk, samfunnsfag og naturfag. Tilbodet er eit komprimert løp over 2 år.

7.5. Introduksjonsprogrammet

Lov om introduksjonsordning og norskopplæring for nykomne innvandrarakar (Introduksjonslova) slår i § 1. fast at

Formålet med denne loven er å styrke nyankomne innvandreres mulighet for deltaking i yrkes og samfunnslivet, og deres økonomiske selvstendighet.

Ein grunnleggande føresetnad for at ein flyktning skal kunne tilpasse seg livet i Norge, er at dei oppnår språkkunnskapar på eit tilstrekkeleg høgt nivå til å kunne fungere tilfredsstillande i arbeidslivet. Ut frå erfaring, er manglande språklege ferdigheiter ei av dei største barrierane for å kome inn i arbeidslivet og på den måte kunne oppnå økonomisk uavhengigheit for seg og familien. Rammeverket for opplæring av vaksne flyktningar er introduksjonslova.

Pr 1/1 - 2017 er det 17 brukarakar tilknytt introduksjonsprogrammet i Ørskog. Dei tilsette på flyktningkontoret tek i vare oppgåver som skal medverke til at brukarane på ulike arenaer skal tileigne seg norskkunnskapar slik at dei betre kan integrerast i samfunnet. Dette gjer dei ved å samarbeide med vaksenopplæringa, næringslivet og kommunane i høve språkpraksis. Så langt har det i stor grad vore knytt til barnehagar, skular, butikkar og sjukeheimar..

Introduksjonslova § 2 omtalar flyktningane si plikt til deltaking i introduksjonsprogrammet, og at siktemålet er å gi språkkunnskapar, samfunnskunnskap og arbeidstrening som fører til inkludering og muligheiter i det norske samfunnet:

Rett og plikt til deltakelse i introduksjonsprogram gjelder for nyankommet utlending mellom 18 og 55 år som har behov for grunnleggende kvalifisering og som har fått

- a) asyl, jf. utlendingsloven § 28*
- b) oppholdstillatelse etter innreisetillatelse som overføringsflyktning, jf. utlendingsloven § 35 tredje ledd*
- c) fornybar oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 38 første ledd på grunnlag av søknad om asyl, eller kollektiv beskyttelse i massefluktsituasjon, jf. utlendingsloven § 34, eller¹*
- d) oppholdstillatelse som familiemedlemmer til personer som nevnt i bokstav a, b og c, jf. utlendingsloven kapittel 6.*

For å være omfattet av denne bestemmelsen er det et vilkår at personer som nevnt i bokstav a, b og c ikke har vært bosatt i en kommune i mer enn fem år før det søkes om familiegjenforening

- e) fornybar oppholdstillatelse etter utlendingsloven § 53 første ledd bokstav b, § 53 annet ledd eller § 53 tredje ledd. For personer som nevnt i første punktum gjelder retten og plikten til å delta i introduksjonsprogram i to år fra det tidspunkt det er gitt oppholdstillatelse på grunnlagene som er nevnt.*

Rett og plikt til deltaking i introduksjonsprogrammet gjeld berre for personar som er busette i kommunen etter særskilt avtale mellom utlendingsmyndighetene og kommunen. Kravet om særskilt avtale gjeld likevel ikkje for personar nemnt i § 2 første ledd, bokstav d eller e.

Som nykomen vert den rekna som har vore busett i ein kommune i mindre enn to år når vedtak om deltaking i introduksjonsordninga skal gjerast.

Nordiske borgarar og utlendingar som er omfatta av ØS-avtalen, er ikkje omfatta .

Lova fastset at deltaking i programmet er både ein rett og ei plikt. Det medfører at einskildindivid ikkje kan la vere å ta del i slike program dersom dei ønskjer å bu i Norge.

Innhaldet og omfanget i introduksjonsprogrammet er nærare omtala i introduksjonslova §§ 4-5 og skal leggast til rette for personar som har behov for grunnleggende kvalifisering.

Introduksjonsprogrammet tek sikte på å

- gje grunnleggande ferdigheiter i norsk,
- gje grunnleggande innsikt i norsk samfunnsliv,
- førebu for deltaking i yrkeslivet.
- Programmet skal være heilårleg og på full tid.
- Programmet skal minst innehalde norskopplæring og samfunnskunnskap.

- tiltak som førebur til vidare opplæring eller tilknytning til yrkeslivet.

Ved gjennomført eller avbrote program skal deltakaren få deltakarbevis.

Programmet kan vare inntil to år, med tillegg av godkjent permisjon. Når særlege grunnar talar for det, kan programmet vare inntil tre år.

Utfordringar

- Ved mangel på språkpraksisplassar kan den språklege utviklinga verte forseinka og det blir då vanskelegare å få arbeid og bli integrert. Dette er særleg avgjerande for dei som vert busette, og som har liten eller ingen skulegang frå heimlandet.
- Oppfølging på arbeidsplassane må organiserast slik at den vert best mogleg, til dømes ved hjelp av fadderordningar for språkpraksisplassar.
- Å følgje opp språkpraksisen som del av eit pedagogisk opplegg, er ei utfordring.

Mål for perioden 2017 - 2019

- Gjennom introduksjonsordninga skal vi ha som mål at flyktningar som kjem til Ørskog får god opplæring i norsk språk slik at dei etter 6 månader kan gjere seg forstått på norsk i dagleglivet. Og etter 2 år skal norsk språk ikkje lenger være ei vesentleg hindring for deltaking i arbeidsliv og sosialt liv.
- Resultatmålet er at 75 prosent går over til arbeid eller utdanning direkte etter avslutta introduksjonsprogram og at 90 prosent går over til arbeid eller utdanning året etter avslutta program. Kvinner skal ha særskilt fokus og målet er at andelen for kvinner skal vere lik andelen for menn. I den samanheng bør ein vurdere å opprette ei «Kvinnegruppe».
- Kommunen skal satse målretta på utvikling og utprøving av ny metodikk i introduksjonsprogrammet retta mot grupper av deltakarar med særlege utfordringar for overgang til arbeid eller utdanning etter fullført program.

7.6. Språkpraksis

Ein del av norskopplæringa er språkpraksis. Hovudpoenget med språkpraksis er å gje deltakarane ein arena for å prate norsk på, saman med nordmenn. Det er eit pluss at dei får kjennskap til arbeidslivet og krava der. I tillegg er det ein stad for å skape nettverk og inkludering i lokalsamfunnet. Det er vaksenopplæringa som står for praksisplassane og oppfølging av desse.

Behovet for språkpraksisplassar varierer. Det er avhengig av tal på deltakarar i programmet. Det er eit mål at alle skal innom ein praksisplass i løpet av programtida. Difor bør kommunen ha til gong på 8 – 12 praksisplassar til ei kvar tid. Kommunen har eit særskilt ansvar for å stille språkpraksisplassar til disposisjon.

7.7. Arbeidspraksis

Arbeidsplassen er ein viktig arena for å verte ein del av fellesskapet. Arbeid gir i tillegg til inntekt, - sosialt tilhøyr og moglegheit for å realisere eigne evner, samt at det gir grunnlag for språkleg utvikling. Aktiv rekrutteringshjelp og einskilde særordningar er nødvendige for å oppnå like moglegheiter.

Stortinget har sagt at ein skal prøve å hindre klientifisering og passivering av nykomne flyktningar. Dette la grunnlaget for innføring av Introduksjonsprogrammet med Introduksjonsstønad som alternativ til sosialhjelp for nykomne flyktningar. Og for å formidle at kvalifisering, aktivitet og innsats løner seg, skal alle nykomne flyktningar berre få introduksjonsstønad gjennom deltaking i introduksjonsprogrammet.

Det skal derfor arbeidast systematisk for at flyktningar skal kunne få ordinært arbeid, og det er flyktingtenesta som i samarbeid med NAV Storfjorden skal skaffe arbeidspraksisplassar.

Utfordringar

- Den einskilde sin bakgrunn vil være avgjerande for sjansane til å få seg arbeid. Mange busette flyktningar har svært lite skulegang og vil trenge eit styrka pedagogisk tilbod for å kunne tileigne seg kompetansen som trengst for å være i arbeid.
- Det viser seg at ved arbeidsløyse/permitteringar er det vanskelegare å få anna arbeid for flyktningar som manglar nettverk.
- Mangelen på opparbeida rettar kan gje dårlegare økonomi når ein ikkje er i ordinært arbeid.
- Mange busette flyktningar har eit lågt kompetansenivå og vil trenge eit styrka pedagogisk tilbod.

Mål for perioden 2017 - 2019

- Integreringsarbeidet skal medverke til at flyktingane finn eit arbeid som er tilpassa evner og kompetanse.

- Integreringsarbeidet skal medverke til at flyktningar får arbeid som gir økonomisk grunnlag for å ta ansvar for seg sjølv og eventuelt for familien.
- 75 % av alle vaksne flyktningar skal være i jobb eller i gang med vidare kvalifisering etter Introduksjonsprogrammet (2 år).
- Det skal gjennomførast systematisk oppfølging av flyktningar slik at færrest råd treng å ta i mot sosialhjelp.
- Ørskog kommune skal tilby varierte og eigna arbeidstreningsplasser, samt høve til jobbhospitering, innad i eigen organisasjon som del av individuelle planar for deltakarar i introduksjonsprogrammet.
- Ørskog kommune skal kalle inn minst ein person med innvandrarbakgrunn til jobbintervju under tilsetjingar i kommunen, dersom han eller ho er kvalifisert.
- Ørskog kommune skal til ei kvar tid ha 8 -12 språkpraksisplassar tilgjengelege. Deltakarane skal følgjast opp av ein fadder.

7.8. Kultur og fritid

Idrett og fritidstilbod er ein av dei viktigaste faktorane for god integrering . Derfor er det ekstra viktig at frivillige lag og organisasjonar er tidleg på bana for å informere flyktningane og flyktningtenesta om aktivitetar som dei har. Samt at dei legg til rette for deltaking uavhengig av språkkunnskapar i norsk. Leiarane av laga har ei sentral rolle i å informere flyktningane og flyktningtenesta om faste aktivitetar og ulike arrangement.

Dugnadsånd og felles innsats er framleis ein viktig del av samfunnslivet i Norge. Denne tradisjonen er framand for svært mange flyktningar, og det kan være eit hinder for sosialisering inn i det norske samfunnet. Men dette er ein avgjerande del av ”nettverksbygginga”, og ein ser at det ofte er vanskelegare enn mange trur, å bli kjende. Derfor er det viktig at flyktningane deltek på fritidsaktivitetar på lik linje med nordmenn.

Kultur og idrett er verkemiddel for integrering i samfunnet, og det er derfor viktig å ta i vare det kulturelle perspektivet på alle samfunnsområde. Kulturen medverkar til innsikt, velferd og utvikling av heile mennesket. Det er eit berande element i lokalsamfunnet, den skaper felles møtestader og arena for livslang læring.

Mange flyktningar kjem frå samfunn kor organisasjonslivet er organisert på ein annan måte. Det bidreg til at mange flyktningar fell utanfor på fritida. I nokre språk har ein rett og slett ingen ord for ”fritid” og kulturtiltak er ikkje tilgjengelege for vanlege folk.

Når det gjeld å auke deltakinga i det frivillige, har flyktningtenesta fått betre kapasitet til å informere nykomne flyktningar om kultur- og fritidstilbodet i kommunane. Det er særskilt viktig å informere om fritidstilboda sin medverknad til sosialisering, oppvekst, vennskap og deltaking i samfunnet. Og det må leggast særleg vekt på å gje foreldre forståing av kor viktig dette er for barna og ungdommane deira. For å senke terskelen for deltaking kan

flyktingtenesta tilby at miljøarbeidaren følgjer flyktingbarna på nye aktivitetar/arenaer dei første gongane.

Kommunane kan også medverke til at flyktingane har arenaer der dei kan utøve eigne kulturelle aktivitetar og gjere desse synlege for lokalsamfunnet i barnehagane, på skulane, ved kulturaktivitetar og liknande.

Utfordringar

- Sikre flyktingane si deltaking i idrett, kulturliv og anna frivillig arbeid.
- Informere om organisasjonslivet og legge til rette for deltaking.

Mål for perioden 2017 - 2019

Gjennom kulturelle aktivitetar skal kommunen

- Medverke til å gje flyktingar ein arena for å vise sin eigen kultur og medverke til å synleggjere det kulturelle mangfaldet.
- Arbeide for at flyktingar og innvandrarak får auka innsikt og deltaking i norsk organisasjonsliv.
- Naturopplevingar og fritidsaktivitetar skal verte ein naturleg del av integreringa inn i det norske samfunnet.
- Flyktingguide kan brukast som eit integreringstiltak.
- Kommunane sine innbyggjarar bør vere med å vise flyktingane inn i lokalsamfunnet.

7.9. Helseavdelinga

Helseavdelinga følgjer dei råd som rettleiaren "Helsetjenestetilbudet til asylsøkere, flyktinger og familiegjenforente" tilrår (IS-1022). Målet for tenesta når det gjeld flyktingar, er at dei skal få nødvendig somatisk og psykisk helsehjelp, og at alle skal få likeverdige helsetenester uavhengig av etnisitet og kulturell tilknytning.

Helseavdelinga sitt hovudansvar:

1. Helsekartlegging av alle flyktingar og familiegjenforeinte som kjem til kommunen

Her tek ein utgangspunkt i den enkelte flykting sine behov og gir tilpassa hjelp.

2. Oppfølging og behandling:

Gje helsehjelp til personar med fysiske og psykiske helseproblem. Tilvising til spesialisthelseteneste der det er behov. Ta del i tverrfagleg samarbeid for busette flyktningar der det er nødvendig.

Kommunelegen har ansvar for smittevern og første del av legeoppfølging fram til fastlege tek over. Når flyktningane har fått personnummer får dei tilbod om fastlege.

3. Tuberkulosekontroll av flyktningar og innvandrarak

Tuberkulosekontroll er ei lovpålagd undersøking for alle flyktningar, arbeidsinnvandrarak, studentar, familiegjenforeinte og au-pairar frå høgendemiske område.

4. Helsefremjande og førebyggjande arbeid.

Undervisning, informasjon og rettleiing vert gitt utifrå den enkelte flyktning sitt behov og tilrådingar frå Helsedirektoratet. Døme på tema kan vere hygiene, kosthold, fysisk aktivitet, psykisk helse, kjønnslemlesting, foreldrerttleiing.

Barn vert innlemma i det ordinære programmet for helsestasjonsteneste/ skulehelseteneste i tillegg til innhenting av vaksinasjon og naudsynte helseundersøkingar tilpassa alder.

5. Tverrfagleg samarbeid.

Mange flyktningar har store og samansette helseproblem som krev eit godt tverrfagleg samarbeid og koordinering av ulike tenester. Helseavdeling har kompetanse og erfaring som er viktig i møte med flyktningane.

Helsefremjande og førebyggjande arbeid

Nyare rapportar viser at det er store helseskilnadar mellom majoritetsbefolkninga og innvandrarak, og at flyktningar som kjem til Norge har auka risiko for å utvikle livstilsjukdommar som diabetes, overvekt og hjerte/ kar sjukdommar. Helseavdelinga kartlegg, diagnostiserer og behandlar kroniske sjukdommar, - også kroniske livstilsjukdommar. Målet er å ha fokus på det førebyggjande helsearbeidet mellom anna gjennom undervisning og informasjonsarbeid til utsette grupper.

Smittevern

Ein del smitteførande sjukdommar som HIV, Hepatitt A, B, C og syfilis, er meir utbreidde mellom flyktningar enn i den norske befolkninga. Helseavdelingane har oversikt og kunnskap om dette feltet, og har gode system til å fange opp og behandle smitteførande sjukdom. Dei legg vekt på å sikre at informasjonen vert forstått, og prøver å gje den på pasienten sitt språk.

Tuberkuloseundersøking når flyktningane kjem til Norge viser at ein stor del personar er smitta med tuberkulose. Dette er eit omfattande arbeid. Mange av funna krev oppfølging og tilvising vidare til spesialist, og mange er aktuelle for førebyggjande behandling.

Helseavdelingane koordinerer tverrfagleg samarbeid med helsesøster, lege, spesialisthelsetenesta og heimesjukepleie som er særleg viktig i tuberkulosearbeidet.

Psykisk helse

Flyktningar er i ei risikogruppe for utvikling av psykiske plager. Særleg utsette grupper er overføringsflyktningar, asylsøkarar og einslege mindreårige. Mange flyktningar er ikkje kjende med vår vestlege behandlingsmodell, og i mange kulturar er psykisk helse tabu å snakke om. Det gjer at mange som slit med psykiske problem ikkje ønskjer å bli tilvist til psykiatrisk behandling, eller dei sluttar etter kort tids behandling. Det er eit langvarig og ressurskrevjande arbeid å ufarleggjere og etablere eit psykiatritilbod til denne gruppa.

Det er også viktig å etablere eit godt samarbeid mellom helsetenesta og dei som jobbar med oppfølging av personar med psykiske plager.

Flyktningbarn

Dei fleste flyktningbarn har vore utsette for store påkjenningar. Mange har opplevd krig, traume og tap av familie og nettverk. Foreldre kan vere prega av traumatiske hendingar, og kan av den grunn ha nedsett evne til å vere gode nok omsorgspersonar.

Erfaringar elles i landet har vist at overføringsflyktningar kan vere i ei risikogruppe. Helsekartlegging kan då avdekke utfordringar i forhold til omsorgsevne hos dei mest traumatiserte foreldra. Ein veit at einslege mødre sjølve kan ha stort behov for helseoppfølging. Krava som vert stilte til kva dei skal meistre i det nye heimlandet fører ofte til at psykosomatiske plager vert verre. Det er nødvendig med ei tett oppfølging både i forhold til praktisk tilrettelegging i heimen og rettleiing i utøving av foreldrerolla.

Utfordringar

- Flyktningar har ein auka risiko for å utvikle livsstilsjukdommar som diabetes, overvekt og hjerte-/karsjukdommar
- Det er behov for ei betre samhandling i oppfølginga av personar som slit med psykiske plager
- Å etablere tidleg hjelp til sårbare familiar for å styrke foreldra sin omsorgskompetanse

Mål for perioden 2017 - 2019

- Oppretthalde eit godt og likeverdig helsetilbod for flyktningar, med særleg fokus på dei spesielle helseutfordringar flyktningar har.
- Viktig at flyktingtenesta formidlar nødvendige opplysningar/informasjon og hjelper flyktingane med å velje fastlege.
- Vere med å utarbeide ei felles rutine for flyktingtenesta, helseavdelinga, barnehagen og skulen sitt arbeid med flyktingbarn som vert busette.
- Vere med å utarbeide ein infofolder om helsetilbod/barnehage og grunnskuleopplæring til foreldre som vert busette i kommunen.

7.10. Flyktingtenesta

Integrering av flyktningar er eit mangfaldig og omfattande arbeid. Ei viktig målsetting er at den einskilde så raskt som råd skal verte ein del av lokalsamfunnet både i forhold til språk, arbeid, skule, fritid, nettverk og liknande. Dette medfører eit stort fokus på praktisk tilrettelegging og individuelle løysingar.

Flyktingtenesta med 1,6 årsverk har hovudansvaret for introduksjonsprogrammet og ressursen vert brukt til å hjelpe flyktingane på mange område. Dei gir rettleiing og informasjon, legg til rette for aktivitetar, og gir også mykje praktisk hjelp til flyktingane.

Flyktingtenesta er kommunen sitt mottaksapparat for flyktningar som kjem. Det er flyktingtenesta som har kommunikasjon med IMDi og får melding om kva for flyktningar som har fått Ørskog som bustadkommune. Flyktingtenesta skaffar bustader, og før flyktingane kan kome må desse vere klare. Tenesta møter flyktingane når dei kjem og tenesta skal sikre at det vert gitt nødvendige meldingar til dei ulike tenesteområda:

- skule
- barnehage
- helseavdelinga

Gjennom flyktingtenesta sikrar ein at flyktingane vert meldt til opplæring og språkpraksis.

I det daglege arbeidet med å gjere seg kjende og finne seg til rette, støttar flyktingane seg på flyktingtenesta sine tilsette. Tenesta følgjer opp flyktingane sine behov på ulike område, og dei er med å legge til rette for deltaking i ulike tilbod i Ørskog. Særleg skal dei ha fokus på informasjon om kor viktig det er for barn og unge å ta del i ulike fritidsaktivitetar.

Flyktingtenesta skal også legge til rette for auka kompetanse i lokalsamfunnet gjennom kurs, rettleiing og anna informasjonstiltak retta mot bedrifter og kommunale einingar.

Det vert ikkje gjeve særskilt informasjon frå det offentlege til innvandrarak om lokalsamfunnet dei skal busetjast i. Men det vert forventat at innvandrarak raskt kan tileigne seg naudsynt samfunnskunnskap. Ein føresetnad er derfor at innvandrarak sjølve er i stand til dette. Informasjonsarbeidet i høve flyktingane bør styrkast ettersom ikkje alle kan ta i vare dette behovet på eiga hand.

Butrening og kvinnegruppe

Erfaring har vist at det er svært viktig å kome raskt i gang med grundig og detaljert opplæring for å sikre bukompetansen. Ein bør også vurdere å starte ei kvinnegruppe og arrangere samlingar for betre meistring av kvardagslivet i Norge.

Utfordringar

- Sårbar teneste med få tilsette gjer det vanskeleg med tilstrekkeleg oppfølging i den første fasa ved busetjing, og er utfordrande for kvaliteten i det miljøterapeutiske arbeidet
- Kommunale einingar og instansar som jobbar med flyktingane må heile tida ha fokus på informasjon og samhandling.

Mål for perioden 2017 - 2019

- Ein skal evaluere og avklare kor vidt flyktingtenesta sine praktiske oppgåver er organisert og lokalisert på ein effektiv og optimal måte.
- Flyktingtenestene i Skodje og Ørskog skal framleis ha eit nært fagleg samarbeid.
- Vere med å utarbeide ei felles rutine for flyktingtenesta, helseavdelinga, barnehagen og skulen sitt arbeid med flyktingbarn som vert busette.
- Vere med å utarbeide ein infofolder om helsetilbod/barnehage og grunnskuleopplæring til foreldre som vert busette i kommunen.
- Organisere kurs for kommunalt tilsette i bestilling og bruk av tolk.
- I samarbeid med helseavdeling/barnehagane/skulen utarbeide ei rutine for avdekking og oppfølging i høve traume, tilknytingsproblematikk, kulturkunnskap.
- Evaluere samarbeidet med NAV og revidere/lage ny samarbeidsavtale
- Fagleiar for flyktingtenesta skal ta del i leiarmøta i kommunen når tema som angår integreringsarbeidet står på dagsordenen

7.11. Bustad og busetjing

Ein nødvendig føresetnad for at kommunen skal kunne ta i mot flyktingar er at det er tilgjengelege bustader. Ut ifrå erfaringar så langt er det grunn til å tru at dersom ein held

fram med å ta i mot om lag like mange flyktningar kvart år, og at talet innvilga familiegjenforeiningar ikkje aukar, - så kan ein rekne med at behovet for bustader vil halde seg om lag konstant. Det som kan gje auka behov for bustadar, er vedtak om å auke talet på nye flyktningar og særleg om ein får mange einslege.

Det er pr. i dag ikkje behov for spesialtilpassa bustadar, men mange vil truleg ha behov for kontakt med hjelpeapparatet, t.d. flyktningkontoret fleire gangar for veka. Dei fleste har ikkje eigen bil og første busetjing bør derfor skje i område med godt kollektivtilbod.

Kommunen bør setje eit fast, årleg måltal for busetjing av flyktningar, slik at også behovet for bustader kan kvantifiserast. Dette vil gjere eit målretta og langsiktig arbeid for å sikre høvelege utleigebustadar lettare.

Mange av flyktningane må lære korleis det er å bu i norske bustader. Dei må få kunnskap om for eksempel lufting, innetemperatur, møblering, reinhald, avløp, avfallshandtering, varmekjelder, osv. Utan slik kunnskap, endar det ofte med hard bruk av bustadane, og påfølgande høge kostnader til renovering. For å førebygge slike utgifter er det viktig at flyktningane får oppfølging og opplæring, det er ikkje tilstrekkeleg med litt informasjon når dei flyttar inn.

I arbeidet med busetjing er det viktig å ta tak i utfordringane rundt det å lære å bu i norske bustader, ved at flyktningar får utleigebustad frå kommunen for ei tidsavgrensa periode. Ein må då sikre at flyktningar tidlig får rettleiing og startar planlegging av eigen bustadkarriere. Målet bør vere at flyktningen skal eige eller leige egen bustad når dei er ferdige med introduksjonsprogrammet, - etter to eller seinast tre år. Gjennom ei slik «bustadkarriereplanlegging» kan ein sikre naudsynt gjennomstrøyming i utleigebustadane. Slik bustadkarriere-tenking er også god integreringspolitikk ettersom det føreset at flyktningar skal stå på egne bein på linje med andre innbyggjarar i kommunen. Når flyktningar skal etablere seg i eigne bustader vil dei få hjelp til ein økonomisk gjennomgang frå flyktningkonsulentane og økonomiavdelinga i kommunen.

Desentral busetjing

Så langt har kommunane praktisert ei sentrumsnær busetjing av flyktningar. Fordelen for flyktningane er at dei kan bu nær dei offentlege tenestene i sentrum, slik som flyktningtenesta, helseavdelinga, barnehagar og skule.

Framover bør kommunane framleis busetje flyktningane sentrumsnært så lenge dei er med i introduksjonsordninga. Men når dei er ferdige med denne, har fått arbeid og førarkort, bør kommunane også legge til rette for ei desentralisert busetjing. Tanken er at dette vil medføre betre integrering i eit nærmiljø når ikkje alle flyktningane er busette på same stad.

Utfordringar

- Einsidig busetjing av flyktningar i sentrumsområdet

- Nok kommunale husvære som kan nyttast ved busetjing og så lenge flyktningane er med i introduksjonsordninga.
- Flyktningar som blir buande i utleigebustader utover tidsavgrensa periode
- Mange flyktningar har behov for auka bu-kompetanse

Mål for perioden 2017 - 2019

- Busette flyktningar får tildelt førstegangsbustad med avgrensa butid når dei kjem
- Flyktningar skal vere busette i eigen bustad (eigd eller leigd) innan to til tre år etter busetjing
- Gjennom samarbeid med Husbanken skal kommunane eller kommunane i samarbeid med andre, sikre tilgang på fleire eigna utleigebustader slik at ein kan nå busettingsmåla.
- Ein skal arbeide systematisk med bustadkarriereplanlegging for flyktningar med sikte på at flyktningar skal etablere seg i eigen eigd eller leigd bustad når butid i kommunal bustad er avslutta.
- Kommunen skal medverke til realisering av bustadmål for flyktningane gjennom aktiv bruk av dei verkemidla som ein finn innanfor Husbanken sine ordningar.

7.12. Økonomiske rammer

Integreringstilskot

Integreringstilskotet skal dekke gjennomsnittsutgifter til integreringstiltak og administrasjon av desse i kommunane i busetjingsåret og dei neste fire åra.

Utgifter til integreringstiltak og administrasjon av desse omfattar sosialkontortjenester, innvandrar/ flyktningkontortjenester, administrasjon av introduksjonsprogram, sysselsettingstiltak, yrkeskvalifisering og arbeidstrening, bustadar/bustadadministrasjonstenester, støttekontakt, det statlige tilskotet til einslege mindreårige, barne- og ungdomsvern, ekstratiltak i grunnskulen, kultur- og ungdomstiltak, barnehagar og felleskostnader til desse områda.

Innbyggartilskot

Kommunane mottar ordinært innbyggartilskot for flyktningane på linje med andre innbyggjarar som skal gå til å dekke meir generelle kommunale utgifter, infrastruktur mv.

Tilskot til opplæring i norsk og samfunnskunnskap for vaksne innvandrarar

Kommunen får både ein samla sum får å drive opplæring i norsk og samfunnskunnskap for dei flyktningane dei tek i mot. Og ein får tilskot pr. flyktning for personar som er omfatta av

rett og plikt eller berre rett til opplæring i norsk og samfunnskunnskap etter § 17 i introduksjonslova. Desse summene vert fastsett av Stortinget kvart år, og varierer etter kor langt personane er komne i introduksjonsordninga og etter alder.

Utfordringar:

- Å til ei kvar tid ha oversikt over inntekter og utgifter på alle dei ulike tenesteområda.

Mål for perioden 2017 - 2019

- Få eit budsjettssystem med tydeleg samanheng mellom utgifter og inntekter.
- Sikre at kommunane utnyttar dei inntekter/tilskot som er mogleg innanfor ulike tenester.
- Ta i bruk det nye datasystemet som er utvikla spesielt for dei kommunale flyktningtenestene fullt ut.

Den årlege evalueringa av flyktningtenesta skal omfatte:

- Organisering av dei ulike tenestene
- Samarbeids- og samhandlingsmodellar
- Disponering av inntekter

7.13. Langsiktige mål for treårsperioden

- Innføre faste samarbeidsmøter mellom flyktningtenesta og avdelingar/verksemder som er involvert i arbeidet med flyktningar 2 gongar per år
- Flyktningtenesta skal sikre dialog og vere eit rådgjevande organ for dei einingane og organa i kommunane som avgjer saker i høve flyktningane
- Samordne informasjon på heimesidene til kommunane, med eiga fane for flyktningtenesta .
- Få ei samla oversikt og synleggjere klarere samanheng mellom inntekter og utgifter i flyktningarbeidet.
- Skape eit system som sikrar ledige barnehageplassar for nykomne flyktningar
- Vurdere kor vidt heile eller deler av barnehagetilskotet skal overførast til barnehagen som tek i mot barnet, - ettersom det gir barnehagen høve til å bruke ekstra ressursar i oppstartfasen
- Opprette innføringsgrupper eller klasser ved skulane
- Gjennomføre kompetansehevande tiltak for barnehage- og allmennlærarar
- Betre tilgangen på morsmålslærarar og tospråklege lærarar

- Kommunen skal kalle inn minst ein person med innvandrarbakgrunn til jobbintervju under tilsetjingar i kommunen, dersom dei er kvalifiserte søkjarar
- Til ei kvar tid ha tilstrekkeleg språkpraksisplassar
- Kommunen skal gå føre som eit godt eksempel når det gjeld språkpraksis, og må bruke fleire avdelingar til dette.
- Tenesteområda i Ørskog kommune skal stille med 8 - 12 språkpraksisplassar
- Det skal innførast fadderordningar i bedriftene, inkludert kommunen.
- Sikre at nykomne flyktningar får informasjon om kultur- og fritidstilbodet i kommunen.
- Idrettslaga, kor, korps og andre lag og organisasjonar skal oppfordrast til å legge til rette for at barn, ungdom og vaksne med flyktningbakgrunn kan engasjere seg i fritidsaktivitetar.
- Auke deltaking i frivillige lag og organisasjonar
- Skape ulike arenaer der flyktningar kan utøve eigne kulturelle aktivitetar og presentere dei for lokalsamfunnet.
- Legge til rette for desentralisert busetjing av flyktningar
- Det skal arbeidast systematisk med bustadkarriereplanlegging for flyktningar med sikte på at flyktningar skal etablere seg i eiga eigd eller leigd bustad når tida i kommunal bustad er avslutta
- Flyktningstenesta skal i samarbeid med teknisk avdeling, økonomikontoret og NAV gje rettleiing og saman med flyktningen sjølv, utforme individuell bustadplan ved busetjing.
- Evaluering av psykiatritilbodet til flyktningar med sikte på betre samhandling og oppfølging av personar med psykiske lidingar.
- Kompetanseheving for tilsette som arbeider i kommunen når det gjeld flyktningar og psykisk helse etter traume .

Planen skal vere ein reiskap i arbeidet med å nå hovudmåla:

1. Raskare og meir føreseieleg busetjing av flyktningar
2. God kvalitet i kvalifiseringsarbeidet
3. Berekraftig lokalsamfunnsutvikling
4. Effektiv ressursutnytting og verkemiddelbruk
5. Kunnskapsutvikling og god informasjonsflyt

Vedteken av Ørskog kommunestyre 09.03.2017